

Wonen met Zorg

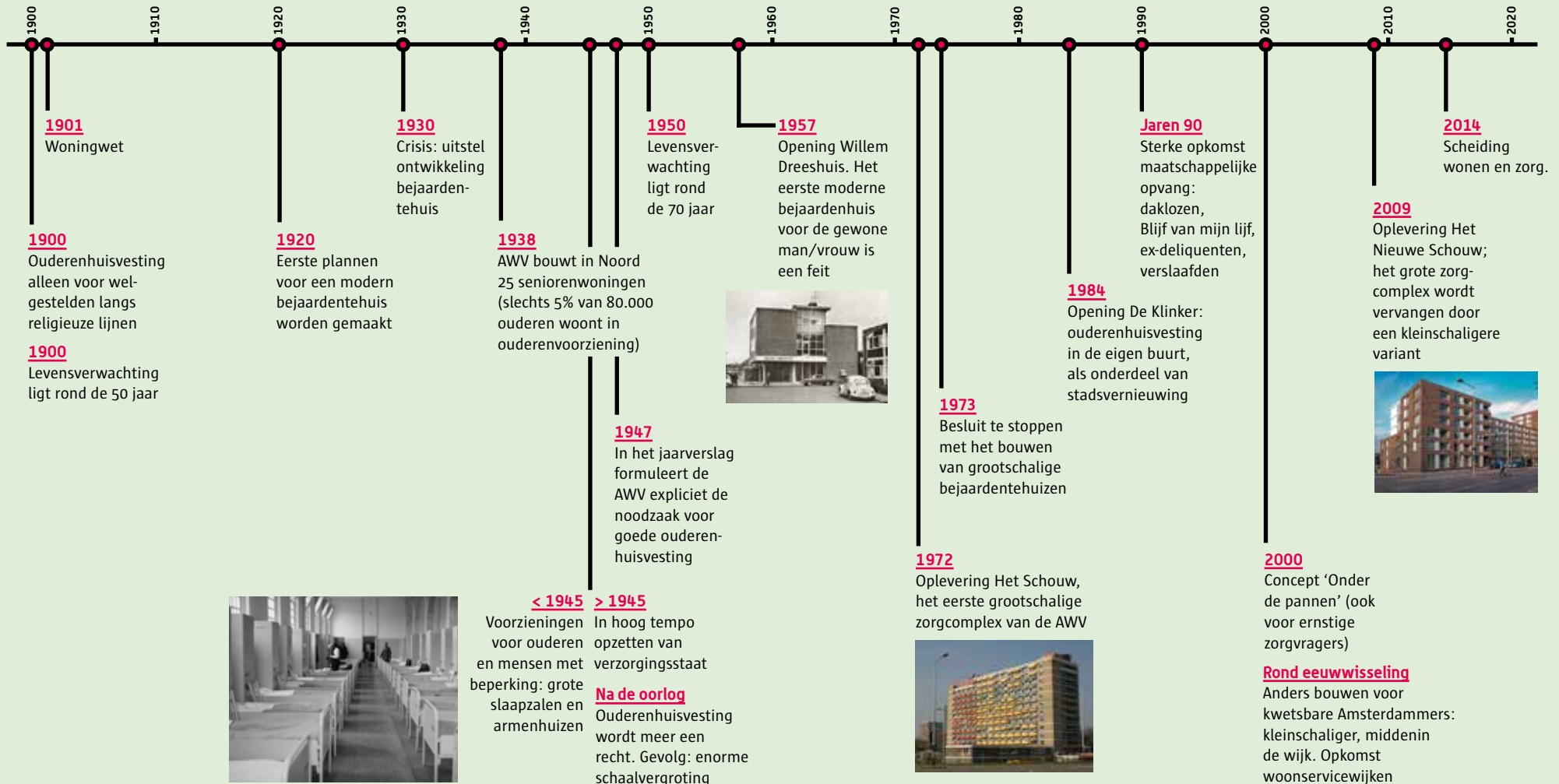
Het zorgvastgoed van Stadgenoot

Wonen met Zorg

Tijdslijn

Huisvesting van mensen met een hulpvraag is niet vanzelfsprekend. Was ouderenhuisvesting voor de Tweede Wereldoorlog een privilege, na de oorlog kwam de verzorgingsstaat op gang en werden grote bejaardenhuizen gebouwd.

Tegenwoordig bestaat het idee dat kleinschaligheid beter is voor mensen die zorg nodig hebben. De tijdlijn hieronder geeft de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van wonen en zorg weer, bekeken door de bril van Stadgenoot.

Inhoud

Wonen met Zorg

Tijdelijk

Een steuntje in de rug

Voorwoord

p3-8

Op de bres voor kwetsbare Amsterdammers

Geschiedenis

p9-18

Van intensieve zorg tot zelfstandig wonen

De Boeg p20 • **De Den** p24 • **Foyer** p26 • **Kastanjehof** p30 • **De Klinker** p32
Meer en Oever p34 • **Oostpoort** p36 • **Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten** p38
Parkhof p40 • **Philadelphia** p42 • **De Raak** p44 • **Schippersinternaat** p46
Het Schouw p48 • **De Venser** p52 • **De Veste** p54 • **Wolbrantskerkweg** p58
Zoelenkerkstraat p60 • **Wonen met begeleiding** p64 • **Specifieke**
woongroepen p66 • **Veilig en verzorgd wonen** p68

Bronnen, colofon en cijfers

---

p70-71

Verspreid over de stad

De kaart van Amsterdam

Een steuntje in de rug

Voorwoord

De maatschappelijke opdracht van corporaties is het bieden van woonruimte aan mensen die belemmeringen ondervinden om passende huisvesting te vinden. Die belemmeringen kunnen van verschillende aard zijn. Om te beginnen gaat het om de betaalbaarheid. De wetgever is daar heel duidelijk in. Het werkveld van corporaties is het verhuren van woningen met een huurprijs tot € 710 per maand aan woningzoekenden met een jaarinkomen tot € 35.000. Mensen met een hoger inkomen moeten op de woningmarkt zelf zorgen voor hun woonruimte.

Het werk van corporaties eindigt niet bij het aanbieden van woningen met een gematigde huur. Woningzoekenden die niet over een hoog inkomen beschikken, kunnen tegen veel meer belemmeringen aan lopen. Nieuwkomers hebben geen opgebouwde rechten. Achter in de wachtrij staan is geen optie als je geen woning hebt. De betaalbare woningen kunnen er wel zijn, maar als je er de eerste tien jaar niet voor in aanmerking komt, heb je er niks aan. Mensen met een lichamelijke beperking zoeken een woning waar ze geen trappen hoeven lopen of ze zijn aangewezen op een woning waar ze zich met een rolstoel kunnen bewegen. Andere mensen hebben weer begeleiding nodig om zelfstandig te kunnen wonen en om hun leven weer te kunnen opbouwen.

Vanuit het perspectief van de woningzoekenden, zijn de belemmeringen niet weggenomen als de huur maar laag genoeg is. Aan de nieuwe Woningwet ligt de opvatting ten grondslag dat corporaties vooral verhuurders van woningen zijn. Dat is een reactie op de verbreding van de taken die corporaties op zich hebben genomen, vooral in de periode na 2000. De zorg om leefbaarheid en de actieve rol op het terrein van wonen en zorg, zijn door opeenvolgende regeringen toegevoegd als prestatievelden. De nadruk ligt nu op 'terug naar de kerntaak' en dat wordt opgevat als terug naar het eigen domein, het verhuren van woningen.

Tegelijkertijd voltrekt zich een ontwikkeling die leidt tot het scheiden van wonen en zorg. Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Zorg en begeleiding moeten door mensen zelf worden 'ingekocht'. De zorg wordt gescheiden van het wonen. Het is niet alleen wat mensen zelf willen, het is ook inzet van het beleid geworden. Het verzorgingshuis, zeg maar het traditionele bejaardenhuis, verdwijnt. Mensen met een lichte zorgvraag krijgen geen indicatie meer voor een plek in een instelling. Daarmee dreigt een verschraling in het aanbod te ontstaan. Het is óf zelfstandig wonen óf zo zorgbehoevend zijn dat je in een verpleeghuis een plek krijgt. Maar dat is in de meeste gevallen pas in de laatste fase van het leven.

Het heeft iets tegenstrijdigs. De komende decennia vergrijst de bevolking van Nederland. Niet alleen in de landelijke en suburbane gebieden, maar ook in de grote steden zijn de 65-plussers de snelst groeiende leeftijdsgroep. Tegelijkertijd dreigt het aanbod aan woonmogelijkheden te verschralen. Met de sluiting van de verzorgingshuizen, komt immers ook de toekomst van de aanleunwoningen op de tocht te staan. Als je niks meer hebt om tegen aan te leunen; als er niemand meer is, die een oogje in het zeil houdt...

Stadgenoot vindt dat de kerntaak niet het verhuren van woningen is, maar het huisvesten van mensen. Vanuit het perspectief van mensen komt er meer kijken bij het vinden van passende huisvesting dan alleen de hoogte van de huur.

Voor de duidelijkheid, wij zijn geen tegenstander van het scheiden van wonen en zorg. Het is een goed uitgangspunt dat mensen zo veel mogelijk zelf bepalen hoe zij willen wonen en van welke zorg zij gebruik maken. Het nadeel van de verzorgingshuizen was dat het een keuze voor een totaalpakket was. Met het kiezen voor de zorg leverden mensen vaak een groot deel van hun autonomie in.

Keuzevrijheid is mooi als er iets te kiezen valt. Het leven van mensen valt niet uiteen in aparte componenten. Het wonen is verbonden met een sociale omgeving, met de aanwezigheid van voorzieningen. Het gaat niet alleen om zorg, maar ook om welzijn. Wonen, zorg en welzijn moeten in de praktijk juist worden verbonden. Niet door één aanbieder, maar het moet wel vanuit de woning te organiseren zijn. Zelfstandig wonen hoeft niet te betekenen dat er niet wordt verhuisd. Het gaat er om dat mensen een bewuste keuze kunnen maken voor een woning en omgeving die beter passen bij een volgende levensfase.

Dat betekent dat corporaties een bredere verantwoordelijkheid hebben dan alleen het aanbieden van betaalbare woningen. Corporaties moeten geen zorg- of welzijnstaken op zich nemen. Dat moeten andere organisaties doen, die er voor zijn opgericht en er verstand van hebben. Corporaties hebben wel de verantwoordelijkheid om, in samenwerking met de lokale overheid, zorg- en welzijnsorganisaties een, zoals dat zo mooi heet, 'age friendly city' tot stand te brengen. Corporaties kunnen ook initiatieven nemen om, in samenwerking met anderen, ervoor te zorgen dat er meer valt te kiezen dan alleen de zelfstandige woning of het verpleeghuis.

Dat betekent ook open staan voor initiatieven van mensen zelf. Als mensen bij elkaar willen wonen, kunnen zij hun eigen welzijn en wellicht deel van de zorg organiseren.

Maar bij elkaar wonen gaat niet vanzelf. Als woningzoekenden in de rij moeten staan, komen ze nooit naast elkaar te wonen. Mensen die het prettig vinden om in elkaars nabijheid te wonen, vragen niet aan elkaar of ze minder dan € 35.000 verdienen en tot dezelfde doelgroep behoren. Onze regels staan vaak haaks op maatschappelijke initiatieven. We doen een beroep op de participatiesamenleving, maar tegelijkertijd introduceren we institutionele klaphekken die verhinderen dat mensen met elkaar iets kunnen organiseren.

Nogmaals, vanuit het uitgangspunt van het huisvesten van mensen, moet je denken vanuit het perspectief van mensen en vanuit de belemmeringen die zij ondervinden om op een goede manier te kunnen wonen en leven. Een corporatie hoeft daarvoor niet iedereen van het wieg tot het graf te verzorgen. Alsjeblieft niet. Het gaat om het steuntje in de rug te geven, net waar het even nodig is.

En dan heeft een corporatie veel te bieden. Stadgenoot heeft ruim 30.000 woningen in Amsterdam, maar ook een grote variëteit aan woonruimte die we kunnen samenvatten onder de noemer zorgvastgoed. Onder die noemer vallen de traditionele verzorgings- en verplegingshuizen. Maar ook woongebouwen voor de opvang van dak- en thuislozen. Wij hebben honderden in- en aanleunwoningen. Er zijn complexen waar alleen senioren wonen. De woningen zijn gelijkvloers en liftontsloten, maar er zijn geen zorg- of welzijnsvoorzieningen. We hebben verschillende woongebouwen waar mensen in zelfstandige woningen samen wonen en als groep het initiatief hebben genomen om voor elkaar een vertrouwde omgeving te vormen. En dan zijn er specifieke woningen voor mensen met een rolstoel of die om andere redenen zijn gelabeld voor mensen die afhankelijk zijn van zorg en begeleiding. Op die manier gedefinieerd heeft Stadgenoot ongeveer 4500 wooneenheden (niet altijd zelfstandige woningen) voor ouderen en voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking.

Stadgenoot heeft ervoor gekozen om zuinig te zijn op deze bijzondere woningen en woongebouwen. Scheiden van wonen en zorg betekent voor ons niet dat we van alle bijzondere woningen gewone woningen maken. Wij willen per complex, in gesprek met bewoners, zorgorganisaties en stadsdelen, bezien wat de bijzondere kwaliteiten zijn. Veel gebouwen hebben een gemeenschappelijke entree, extra ruimtes waar zorg kan worden geboden en waar plaats is voor gemeenschappelijke activiteiten. Die bijzondere kenmerken maken deze gebouwen kwetsbaar (wie betaalt ervoor, wie beheert het?) maar het biedt ook kansen om ruimte te bieden aan mensen met een bijzondere huisvestingsvraag.

Om een goede bijdrage te leveren aan het wonen van al die verschillende mensen, moet een corporatie zich bewust zijn van wat haar rol is en kan zijn, maar ook van het vastgoed dat ze al in bezit heeft en wat ze kan toevoegen.

Dat is de reden om dit boekje te maken. We vonden het belangrijk om te inventariseren wat we hebben, wie er wonen en daarbij te beseffen hoe belangrijk deze woningen en woongebouwen zijn in het leven van mensen. Daar gaat het om.

Amsterdam, december 2016

Gerard Anderiesen, bestuurder tot 1 oktober 2016

Marien de Langen, bestuurder

Op de bres voor kwetsbare Amsterdammers

Geschiedenis

Aan het Ramses Shaffy Huis dat in 2016 de deuren opende, is niet direct te zien dat het hier om zorgvast-goed gaat. Het is ook nadrukkelijk niet de bedoeling volgens de initiatiefnemers om de zorg voor kunstenaars op leeftijd al te zeer te benadrukken.

Natuurlijk, de noodzakelijke zorg die nu of in de toekomst nodig is, is aanwezig. Gezamenlijk is een overeenkomst met een zorgorganisatie gesloten om hulp die nodig is ook te kunnen leveren. Wat wel voorop staat is het blijven creëren van kunst. In een omgeving – gelijkvloerse woningen, een ruime badkamer, de zorg op de achterhand dichtbij – die de kunstenaars juist op hun oude dag in staat stelt door te gaan waarmee zij vaak hun hele leven mee bezig zijn. Muziek spelen, schilderen, theater maken. Het is een soort huis dat de naamgever, wijlen Ramses Shaffy, zo gemist zou hebben. Het is ook een initiatief dat van Stadgenoot de ruimte heeft gekregen zich aan de IJhaven te vestigen. Het past ook goed in het huidige rijksbeleid waarin wonen en zorg gescheiden worden en waarbij mensen tot zo hoog mogelijke leeftijd zelfredzaam blijven.

Zelfstandig wonen

In het Ramses Shaffy Huis mag het uitzonderlijke kunstenaarsleven dan een zo normaal mogelijk vervolg krijgen, voor senioren die minder vaak op het podium staan, is het zo normaal mogelijk oud worden eveneens de trend. Zorggebouwen zien er steeds minder vaak als zodanig uit en zijn soms alleen nog aan een logo aan de gevel te herkennen. En ook binnen bestaat een steeds groter deel van wat we vroeger verzorgingshuizen noemden uit appartementen waar net zo goed jongere mensen hadden kunnen wonen. Zorggebouwen kennen ook vaak gemeenschappelijke ‘woonkamers’ in plaats van grote, anonieme eetzaal, bewoners beschikken niet zelden over royale binnentuinen met fleurige bloemenperken en kunnen naar de ‘gym’ om ook als tachtigplusser fit te blijven. En zij worden ook gestimuleerd op andere manieren actief te blijven. Bijvoorbeeld door samen met andere bewoners maaltijden te bereiden en vrijwilligerswerk te doen. Ouderen die wat extra zorg nodig hebben en niet meer helemaal zelfstandig kunnen wonen, kunnen die zorg krijgen, maar worden niet op een aparte locatie, als het ware buiten de maatschappij geplaatst. Integendeel: er wordt alles aan gedaan ouderen zo lang mogelijk te betrekken bij hun omgeving. De huisvesting van ouderen heeft zich daar op aangepast. Aanleunwoningen, kleinschalig wonen, zelfstandige ouderenhuisvesting, het zijn allemaal termen die verwijzen naar zo veel mogelijk zelfredzaamheid als mogelijk is.

Eerste ouderenwoningen

Dat de kwaliteit van huisvesting van ouderen en mensen met een beperking enorm is verbeterd en meer op maat gemaakt is, wordt pas goed duidelijk in vergelijking met de situatie van voor de Tweede Wereldoorlog. In grofweg honderd jaar tijd is er veel veranderd in de opvattingen over ouderenzorg en de huisvesting die daar het beste bij past. De Algemene Woningbouw Vereniging (AWV) en Het Oosten, tot 2008 de voorgangers van Stadgenoot, hebben daar een belangrijke rol in gespeeld. In Amsterdam, maar met een uitstraling naar de rest van het land. Zo was de AWV een van de eerste woningcorporaties die nadachten over de huisvesting van ouderen. De situatie was destijds ook vaak ronduit erbarmelijk. Zo woonden veel ouderen, zonder AOW, op een achterkamertje bij hun kinderen in en kwamen door de steile trappen in de meeste Amsterdamse woningen, hun huis niet of nauwelijks uit. Anderen konden aanspraak maken op een plek in een tehuis, die uit aparte slaapzalen voor mannen en vrouwen bestonden. Van enige privacy was nauwelijks sprake. Deze voorzieningen werden niet voor niets armenhuizen genoemd. Alleen de meer welgestelden hadden hun eigen ouderenzorg, tegen naventente vergoeding en met kwaliteit, al veel langer goed geregeld. Juist de AWV, die niet volgens religieuze scheidslijnen werkte, maar met een duidelijke sociaal-democratische signatuur als ‘algemene’ voor iedereen wilde bouwen en zich ten doel stelde het volk te verheffen, vond dat daar verandering in moest komen. De opgave om goede en betaalbare huisvesting voor alle ouderen te realiseren werd steeds urgenter, niet in de laatste plaats doordat steeds meer mensen door betere voeding, hygiëne en leefomstandigheden, ouder werden. Zo lag de levensverwachting rond 1900 nog op 50 jaar en was die in 1950 opgelopen tot 70 jaar. In de jaren twintig werd die trend al gezien en het probleem erkend: de eerste plannen werden gemaakt voor een voor die tijd omvangrijk en modern bejaardentehuis in Amsterdam. Maar de crisis in de jaren dertig en vervolgens de oorlog leidden tot uitstel. Er was simpelweg geen geld om het plan uit te voeren. Hoewel, in Amsterdam-Noord bouwde de AWV nog voor de oorlog een afgeslankte variant: 25 woningen in Tuindorp Oostzaan in Noord die specifiek aan ouderen werden toegewezen. Destijds woonde slechts vijf procent van de tachtigduizend senioren in een ouderenvoorziening.

Ouderenhuisvesting als recht

Na de oorlog veranderde er veel op het gebied van ouderenhuisvesting. In hoog tempo werd de verzorgingsstaat in de steigers gezet en opgebouwd. Zo zouden ouderen ook na hun pensioen op goede huisvesting moeten kunnen rekenen. Vooral voor mensen

met een kleine beurs betekende dat een grote verandering. In het jaarverslag van de AWV uit 1947 staat te lezen dat er weer gebouwd moest worden. Er werd daarbij niet alleen gewezen op de noodzaak over voldoende materialen te beschikken, maar ook voor ‘de oude van dagen’ te zorgen. “De AWV wilde voor iedereen bouwen en dus ook voor ouderen. Ouderenhuisvesting werd in die tijd ook steeds meer een recht,” zegt Gerard Anderiesen, bestuurder van Stadgenoot, “iedereen moest na een werkzaam leven kunnen genieten van welverdiende rust en de zorg krijgen die nodig was.” De enorme opgave die daarmee ontstond werd vertaald in een schaalvergroting van de ouderenhuisvesting. In nieuwe wijken werden grote bejaardenhuizen voor het eerst meegenomen in de planning van wat later levensloopbestendige wijken genoemd zouden worden: in iedere levensfase zou iemand in een geschikte woning in dezelfde wijk terecht moeten kunnen. Vooral in nieuwe wijken als Nieuw-West, Zuidoost en Noord werden complexen voor soms honderden senioren gebouwd. De Venser en Het Schouw zijn daar voorbeelden van. En het moderne bejaardenhuis waarvoor voor de oorlog al plannen waren gemaakt: het Willem Dreeshuis dat in 1957 dan eindelijk de deuren opende, in de wijk Jeruzalem in Oost.

Het Willem Dreeshuis

De AWV wilde dan wel voor iedereen bouwen, wie in het Willem Dreeshuis wilde wonen moest aantonen tot ‘de rode familie’ te behoren. In samenwerking tussen de PvdA, de VARA, Humanitas, de AWV en de Vrouwenbond van de PvdA, en met publiek geld, kwam de seniorenvoorziening tot stand. In het Willem Dreeshuis konden 130 alleenstaanden en zestien echtparen terecht die de beschikking hadden over een eigen een- of tweekamerappartement. De bewoners beschikten over een luxe: warm water. Tot aan de renovatie in de jaren tachtig deelden de bewoners sanitair op de gang. Dat het lidmaatschap van de ‘rode familie’ als voorwaarde werd gesteld bij de toelating van bewoners, werd door het gemeentebestuur gezien als een logisch alternatief voor al langer bestaande tehuizen die religieuze overtuiging als criterium stelden. ‘Socialistische geestverwanten’ zouden in het Willem Dreeshuis een eigen ouderenvoorziening moeten krijgen. Het Willem Dreeshuis werd een succes, mede vanwege het beperkte aanbod van niet-religieuze ouderenhuisvesting in Amsterdam. Er ontstond direct een wachtlijst van liefst duizend geïnteresseerden. Die interesse leidde tot de bouw van Het Schouw in Amsterdam-Noord. Een grote bejaardenflat die in 1972 geopend werd. Net als De Venser zijn het volgens Harry Moeskops, oud-bestuurder van zorgorganisatie Amstelring, lange tijd gebouwen gebleven met een volkse sfeer, waar relatief veel mensen met een arbeidersverleden wonen en waar de viering van De Dag van de Arbeid het belangrijkste evenement van het jaar was.

Het Willem Dreeshuis is halverwege 2016 gesloten. De voorziening voldeed niet meer aan de eisen van de eenentwintigste eeuw en samenvoegen van de door beton gescheiden kamertjes van 22 vierkante meter was geen optie. In een eigentijdse vorm krijgt het een vervolg in Oostpoort waar collega-woningcorporatie Habion zelfstandige levensloopbestendige ouderenwoningen heeft gerealiseerd. Hoewel de vorm geheel anders is en de rode geschiedenis steeds verder naar de achtergrond verdwijnt, kunnen vele bewoners uit het Willem Dreeshuis daar terecht.

Omdat het Willem Dreeshuis na de oorlog met publiek geld gefinancierd werd maar voor een specifieke doelgroep, namelijk ouderen uit de rode familie, bedoeld was, viel dat destijds bij de liberalen in slechte aarde. In die zin was het van symbolische betekenis dat VVD-wethouder Eric van der Burg aanwezig was bij de emotionele sluiting van het Willem Dreeshuis in Jeruzalem. Hij zong bij die gelegenheid de Internationale, het strijdlid van de arbeidersbeweging, overigens uit volle borst mee.

Een nieuwe levensfase

De bouw van de grote ouderenvoorzieningen betekenden een enorme verbetering voor ouderen die voorheen niet of nauwelijks aanspraak konden maken op goede huisvesting tijdens hun oude dag. Toch is men op de bouw van grootschalige bejaardenhuizen vrij snel teruggekomen. Vlak na de oplevering van het Flevohuis, begin jaren zeventig, verkondigde staatssecretaris Marcel van Dam dat er een einde aan de bouw van nieuwe grootschalige bejaardenhuizen moest komen. Het Flevohuis met 480 kamers, een verpleegafdeling met 130 bedden, een groot dienstencentrum en aanleunwoningen - gebouwd door de Gemeentelijke Woningdienst, de voorganger van woningcorporatie Ymere – was kolossaal en bij oplevering de grootste ouderenvoorziening van Europa. Ouderen dreigden een aparte groep binnen de maatschappij te worden, was de kritiek. Bovendien werden de woongebouwen als te massaal beschouwd, zegt Moeskops. “Zeker in de oudere bestaande wijken. De Klinker in de Kinkerbuurt is daar een mooi voorbeeld van. Bewoners hebben zich daar hard gemaakt voor een ouderenvoorziening die bij de buurt past en daar onderdeel van is. Kleinschaliger en midden in de buurt. Het was een reactie op de grootschalige stadsvernieuwing die op meer plekken in de stad op felle protesten kon rekenen.” Ouderen wilden ook niet naar de randen van de stad verhuizen, maar in hun vertrouwde omgeving blijven. Hoewel grote bejaardenhuizen niet van de ene op de andere dag verdwenen waren – en de andere ‘Dreeshuizen’ De Venser en Het Schouw nog gebouwd moest worden – betekende het wel een kentering in de manier waarop

over ouderenhuisvesting gedacht werd. “Ouderen hadden niet alleen recht op een goed onderkomen tijdens de herfst van hun leven, ouderen begonnen voortaan aan een nieuwe fase in hun leven. Dat vroeg om een andere opzet,” aldus Moeskops.

Kleinschalig wonen

Rond de eeuwwisseling komen verschillende concepten op die voor verschillende groepen en zorgvragen hetzelfde beogen: zo normaal en zelfstandig mogelijk wonen. Zo kwam kleinschalig wonen in zwang. Ouderen en andere mensen met een zorgvraag zouden veel meer in kleinere gebouwen midden in de wijk moeten kunnen wonen. En met meer kwaliteit, zegt Gerard Anderiesen. De financiële middelen waren daarvoor destijds ook aanwezig. De woningcorporaties hadden sinds de verzelfstandiging midden jaren negentig meer te besteden.

Het was ook de tijd van de opkomst van de woonservicewijken. Mensen met een lichte zorgvraag zouden zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen blijven wonen in aangepaste – onder meer drempelvrije – woningen. In woonservicewijken zijn diverse zorgorganisaties gevestigd. “Het Schouw is daar een mooi voorbeeld van,” zegt Anderiesen, “Het oude Schouw voldeed niet meer en dat is ook gesloopt. Een nieuwe voorziening met aanleunwoningen, zorgwoningen en verpleegzorg brachten we op een nieuwe manier samen. Niet meer één groot complex maar verschillende eenheden bij elkaar en op een manier die veel meer lijkt op gewone manieren van wonen.”

In die tijd kwam ook het concept ‘Onder de pannen’ tot leven, dat de AWV met verschillende zorgorganisaties ontwikkelde. De gedachte was dat ook mensen met een zware zorgvraag zo normaal mogelijk zouden moeten kunnen wonen. Hans van Nispen, voormalig projectleider kleinschalig wonen bij Cordaan was het een doorn in het oog dat mensen al op vroege leeftijd in anonieme verpleeghuizen terecht konden komen. “Dat zijn dan jonge mensen die een ziekte hebben of een ongeluk hebben gehad. Maar die wil je toch in een zo normaal mogelijke omgeving hebben. Kleinschaliger, in een gewone woning met wat aanpassingen en met een zorgsteunpunt in de buurt.” Volgens Van Nispen is Stadgenoot – net als haar voorgangers – een van de weinige partijen die mee wilde denken over dergelijke woonvormen en het ook echt belangrijk vond die te bouwen en te verhuren. Van Nispen: “daar zitten namelijk ook risico’s aan. Het is ingewikkelder en duurder dan normale woningen bouwen en het is maar de vraag of er voldoende huurders zijn.” De rolstoelwoningen in het gebouw de Zoelenkerkstraat (vernoemd naar de straat die daar ooit liep, maar die nu niet meer bestaat) zijn er

gekomen, waar de bewoners een zo hoog mogelijke mate van zelfstandigheid hebben. De aangepaste woningen liggen verspreid over het woonblok waar ook ‘gewone’ huur- en koopwoningen in te vinden zijn. Vanuit het zorgsteunpunt is ondersteuning dichtbij. Van Nispen ontwikkelde nog zeven andere zorggebouwen samen met woningcorporaties. “Voor zorgpartijen is het financieel gezien steeds moeilijker geworden om te bouwen. Bovendien zijn woningcorporaties daar simpelweg beter in.”

Een andere manier van kleinschalig wonen zijn de initiatieven voor woongroepen van specifieke doelgroepen die in overleg met Stadgenoot een plek hebben kunnen krijgen. Zo zijn onder meer Anand Joti (Hindoestaans) en Wi Kontren (Creools) in Zuidoost ontstaan voor ouderen met een zelfde etnische achtergrond die in de herfst van hun leven graag bij elkaar wonen. Anderiesen: “Het is niet zo dat wij ons ten doel hebben gesteld voor iedere etnische groep een voorziening te hebben, maar wij staan wel open voor dat soort initiatieven.”

Maatschappelijke opvang

In de afgelopen twintig jaar heeft de maatschappelijke opvang een vlucht doorgemaakt. Sinds halverwege de jaren negentig heeft Amsterdam er voor gezorgd dat dak- en thuislozen niet meer veroordeeld werden tot een leven op straat, maar op professionele opvang konden rekenen. Er ontstonden Blijf-van-mijn-Lijf-huizen, voorzieningen waar ex-delinquenten konden re-integreren en waar verslaafden stapje voor stapje hun leven weer konden oppakken. Stadgenoot heeft in samenwerking met zorgorganisaties die gespecialiseerd zijn in opvang en begeleiding diverse locaties in de stad gerealiseerd. De AWV werkte al langere tijd samen met HVO Querido, Het Oosten met De Volksbond. Samen met woonstichting de Key en HVO Querido startte de AWV in 2006 bijvoorbeeld het Skaeve Huseproject voor mensen die niet goed konden functioneren in een gewone woonwijk maar wel onderdak nodig hadden. Anderiesen: “Ook mensen die moeilijk hun weg kunnen vinden in de maatschappij, hebben goede huisvesting nodig. Aan die maatschappelijke taak hebben we altijd een bijdrage willen leveren.”

Scheiden van wonen en zorg

Hoewel veel mensen ongetwijfeld lang zelfstandig willen kunnen blijven wonen en dit nu ook rijksbeleid is, leidt het voor zorgorganisaties en vastgoedeigenaren zoals woningcorporaties tot ingrijpende veranderingen. Een voorbeeld is De Boeg in West,

een van de eerste gebouwen waar wonen en zorg weer ontvlecht worden. Voorheen huurde Cordaan het gehele gebouw maar omdat lichtere zorg niet meer vergoed wordt, trekt Cordaan zich noodgedwongen terug. Die zorgorganisatie is alleen nog verantwoordelijk voor de bewoners met zwaardere zorg. Daarom wordt het gebouw verdeeld in een deel met zware zorg en een deel met zelfstandige ouderenwoningen. Dat betekent voor een deel van de bewoners een verhuizing binnen het gebouw. En omdat een deel van de bewoners zelfstandig gaat wonen, huren zij straks direct van Stadgenoot. De bedoeling volgens Anderiesen is dat de bewoners zo min mogelijk merken van de beleidswijziging. Zo worden alle gemeenschappelijke voorzieningen op de begane grond samengebracht en blijft de zorg van Cordaan in het gebouw. Toch betekent de verzelfstandiging van een deel van de woningen dat bijvoorbeeld dure brandveiligheidsmaatregelen genomen moeten worden. Cordaan en Stadgenoot hebben in dit geval een slimme oplossing gevonden want Cordaan blijft zorg aan de bewoners van de zelfstandige eenheden leveren en Stadgenoot betaalt de aanpassingen aan het gebouw. “Op die manier moet je samen een oplossing zien te vinden,” aldus Hans van Nispen. Op een zelfde manier werken stadsdeel West, welzijnsorganisatie Combiwel, Cordaan en Stadgenoot samen om het welzijnsaanbod in De Boeg op peil te houden in het Huis van de Buurt.

De extramuralisering speelt ook in de maatschappelijke opvang: als iemand in een voorziening woont, dan kost dat 35 duizend euro per persoon per jaar. Er is daarmee een prikkel om mensen uit de maatschappelijke opvang te krijgen maar deze mensen hebben wel begeleiding nodig, zegt Anderiesen. Daarvoor zijn nu bijvoorbeeld zogenoemde herstartstudio's bedacht, zoals in het voormalige Schippersinternaat in Geuzenveld. Bij de opvang van mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang, net als bij de opvang van statushouders is de rol van woningcorporaties van groot belang. Anderiesen: “commerciële partijen zijn daar niet of nauwelijks toe bereid.”

Toekomstige rol van de woningcorporatie

In een periode van een eeuw is er veel veranderd als het gaat om de huisvesting en zorg van kwetsbare groepen. Stadgenoot en de voorgangers AWW en Het Oosten hebben een vooruitstrevende rol gespeeld bij het bieden van voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting van ouderen, daklozen, mensen met een psychische of lichamelijke beperking. Een meedenkende woningcorporatie is voor zorgorganisaties van groot belang gebleken om de zorg op een goede manier te kunnen leveren. Zorgorganisaties en woningcorporaties zijn daarbij ook meegegroeid met opeenvolgende trends.

Na de oorlog werd met de grote bejaardenhuizen eerst volume gemaakt, waarna kleinschaligere woonvormen populairder werden. Meer op maat, meer in de normale maatschappij, meer zelfstandig. Of zoals Hans van Nispen het zegt: ‘hoe je zelf het liefste oud wil worden: niet in een anonieme instelling, maar in een omgeving die vertrouwd en warm is’.

Hoewel het ontwikkelen van huisvesting voor speciale groepen altijd duurder en ingewikkelder is dan het bouwen van gewone huurwoningen, waren de financiële mogelijkheden van de exploitatie van zorgvastgoed lange tijd groot. Ook al stond een deel van een zorggebouw leeg, zorgorganisaties konden hoe dan ook op geld van het rijk rekenen, waarmee de huurinkomsten verzekerd waren. Daar is nu verandering in gekomen. Sterker: zorgorganisaties moeten zich noodgedwongen terugtrekken omdat lichtere zorg niet meer vergoed wordt. Woningcorporaties krijgen met een transformatie-opgave te maken. Hoewel Stadgenoot en Cordaan in het geval van het eerder genoemde voorbeeld van De Boeg een goede oplossing hebben gevonden, is het de vraag of dat in vergelijkbare gevallen ook zal lukken. Volgens ingewijden zet het nieuwe – financiële – beleid van het rijk de verhouding tussen zorgorganisaties en corporaties op scherp. Daarnaast krijgen woningcorporaties een veel directere relatie met ouderen en andere mensen met een lichte zorgvraag die niet meer van de zorgorganisatie maar van de woningcorporatie gaan huren. Ook hier is nog onduidelijk welke consequenties dat op termijn zal hebben, voor huurders en voor de corporaties.

Voor Stadgenoot staat vast dat zij de traditie wil voortzetten huisvesting voor alle groepen in de Amsterdamse samenleving te realiseren en te verhuren. Daar horen nadrukkelijk ook kwetsbare Amsterdammers bij. Voor Stadgenoot is en blijft dat een kerntaak.

Joost Zonneveld, onderzoeker en tekstschrijver

Van intensieve zorg tot zelfstandig wonen

De Boeg p20 • De Den p24 • Foyer p26 • Kastanjehof p30 • De Klinker p32
Meer en Oever p34 • Oostpoort p36 • Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten p38
Parkhof p40 • Philadelphia p42 • De Raak p44 • Schippersintenaat p46
Het Schouw p48 • De Venser p52 • De Veste p54 • Wolbrantskerkweg p58
Zoelenkerkstraat p60 • Wonen met begeleiding p64 • Specifieke
woongroepen p66 • Veilig en verzorgd wonen p68

Woonzorgcentrum De Boeg

Midden in een volksbuurt

Doelgroep

senioren

Soort woningen

60 intramurale tweekamerwoningen

85 aanleunwoningen

Adres

Hoofdweg 495

Stadsdeel

West/Bos en Lommer

Huurder

Cordaan

Toekomst

30 zelfstandige seniorenwoningen

32 intramurale woningen

85 aanleunwoningen

Opening gebouw

1992

De bewoners van De Boeg gaan de gevolgen van de scheiding tussen wonen en zorg merken. Wie nog zelfstandig kan wonen komt op de bovenste drie etages te wonen, wie een zorgindicatie heeft van 3 of hoger kan op de onderste drie verdiepingen terecht. Dat betekent dat enkele bewoners mogelijk binnen het gebouw verhuizen, een ingrijpende gebeurtenis voor tachtig- of negentig-jarigen. Om die reden wordt nu al begonnen mensen voor te lichten, in 2017 moet de interne verhuizing plaatsvinden. Dan blijven 30 woningen onder de hoede van zorgverlener Cordaan, verdeeld over drie woongroepen, en worden 30 woningen zelfstandig. Die laatste groep huurt dan direct van Stadgenoot, net zoals de bewoners van de 85 aanleunwoningen die pal naast De Boeg wonen.

In het gebouw in de buurt van het Bos en Lommerplein is een groot restaurant, een plek waar niet alleen bewoners kunnen eten, maar waarvan ook veel omwonenden gebruik maken. Zo komen Marokkaanse ouderen daar geregeld samen, is er een ouderennetwerklunch en worden bijvoorbeeld rommelmarkten voor de buurt georganiseerd. Diverse winkels en de markt op het Bos en

Lommerplein zijn op loopafstand. In het gebouw beschikken bewoners over diverse voorzieningen. Zo is er een kapper, is er een fitnessruimte en kan er gebiljart worden. Op het gebied van zorg is er een fysiotherapeut, thuiszorg en is de wijkverpleging voor Landlust en de Kolenkitbuurt hier gevestigd. Alle voorzieningen worden in de komende tijd geclusterd op de begane grond.

'Het is leuk om hier oude bekenden uit de buurt tegen te komen.'

Een huiskamer van de buurt

Portret bewoners De Boeg

Noodgedwongen moest Coby Graat verhuizen. "Mijn man kreeg dementie en we konden terecht in De Boeg. We wonen hier nu bijna drie jaar." Nu wilde het echtpaar eigenlijk toch al weg uit Slotermeer. "We kregen nieuwe burens en ik vond het maar geheimzinnige types. We hadden ook geluidsoverlast." Om die reden was de overgang naar het rustige appartement van 45 vierkante meter in De Boeg geen straf. "Ik voel mij hier veel veiliger en we hebben een groter appartement dan hiervoor," zegt Coby die met trots de woonkamer met open keuken, de slaapkamer, de ruime badkamer en het grote balkon laat zien. Coby verzorgt haar man zo veel mogelijk zelf. "Maar er zijn dingen die ik niet goed meer kan. Hem helpen zijn steunkousen aan te trekken bijvoorbeeld of de bedden verschonen. Dat is te zwaar en daar krijgen we hulp bij. Maar ik help mijn man wel met douchen bijvoorbeeld en verder regel ik alles zelf." In de woning vallen een paar opgezette dieren op. "Mijn man was preparateur van dieren in Artis, vandaar," zegt Coby. Ze probeert ook met zoveel mogelijk activiteiten in De Boeg mee te doen. Van bingo tot Chi Kung. "Ik voel mij hier thuis en ga eigenlijk met iedereen wel om, maar wat leuk is, is dat ik hier ook wat oude bekenden uit Slotermeer tegen ben gekomen. De meeste mensen willen toch een beetje in de buurt blijven als ze ouder worden."

Christine Portasse woont zelf niet in De Boeg, maar is al acht jaar voorzitter van de cliëntenraad. "Mijn moeder heeft hier twaalf jaar gewoond. Ik kwam hier regelmatig om haar te helpen en gezelschap te houden." Haar moeder had volgens Christine het gevoel alsof ze in een hotel woonde. "Ik heb het heerlijk hier, een heerlijk hokkie, zei ze dan. De Boeg was voor haar een heel goede plek want thuis vereenzaamde ze." Daarom is het ook zo goed dat senioren die in de buurt nog wel zelfstandig wonen, hier kunnen komen eten of om leuke dingen met elkaar te doen, aldus Christine. "Dat zorgt voor structuur en het contact met andere mensen dat zo belangrijk is."

Woon- en zorgcentrum De Den

Tijdelijke seniorenwoningen

Doelgroep

senioren

Soort woningen

22 seniorenwoningen intramuraal

Adres

Ruys de Beerenbrouckstraat 21

Stadsdeel

Nieuw-West/Geuzenveld

Huurder

Vivium

Toekomst

vanaf 2017 transformatie naar onderkomen voor jonge stedelingen

Opening gebouw

1966

De bewoners van De Den verhuizen voor 2017 naar een andere locatie van Vivium. Namelijk Torendael in Amsterdam-Zuid. Stadgenoot beëindigt de huidige functie van het complex omdat er geen zorgorganisaties geïnteresseerd waren in het gedateerde gebouw. Stadgenoot vernieuwt het pand om ruimte te bieden aan jonge stedelingen.

Het was volgens Bram van der Leur van Vivium aanvankelijk niet de bedoeling langere tijd in het gebouw te blijven. "Het contract is steeds met een jaar verlengd, maar het gebouw en de installaties zijn nu echt aan vervanging toe. Onze organisatie is ook gefuseerd. De plannen zijn, kortom, veranderd." Dat betekent dat de huidige 19 bewoners eind 2016

allemaal op één dag naar de andere kant van de stad verhuizen.

De bewoners beschikken in De Den allemaal over een eigen kamer. Het gaat met name om mensen met alzheimer, die niet zelfstandig naar buiten kunnen, legt Van der Leur uit. "Deze groep is er bij gebaat vooral veel samen met anderen te doen. Anders vereenzamen

deze mensen binnen korte tijd. Op dat onderlinge contact leggen we in onze aanpak dan ook veel nadruk." Mensen met alzheimer hebben de neiging te gaan dwalen. Dat betekent dat de medewerkers van Vivium voortdurend met de bewoners bezig zijn om hen bij de groep te betrekken en bezig te houden. "Daar komt de verzorging nog bij. Het gaat hier om heel intensieve zorg."

Foyer Bos en Lommer

Zelfstandig leren wonen in West

Doelgroep

licht verstandelijk gehandicapte jongeren die zelfstandig leren wonen

Soort woningen

32 zelfstandige tweekamer- en 16 eenkamerwoningen intramuraal

Adres

Jacob van Arteveldestraat 74

Stadsdeel

West/Kolenkitbuurt

Huurder

Cordaan

Opening gebouw

2003

Foyer Bos en Lommer is een huis voor jong volwassenen met een licht verstandelijke handicap, die zelfstandiger willen leren wonen. De jongeren krijgen daar begeleiding bij en werken aan door henzelf gestelde doelen. Het gaat dan om werk, het huishouden of omgaan met agressie en problemen oplossen. Die afspraken worden vastgelegd in een individueel begeleidingsplan.

De jongeren op de onderste drie etages wonen in een zelfstandige woning. Elk appartement heeft openslaande deuren een kleine keuken en aansluiting voor radio, tv en internet. Het gebouw is modern met veel hout en glas en heeft een hoge hal. Hier staan computers met internet en een voetbaltafel. De tuin is groot, met tuinmeubelen en een barbecue

en er is een restaurant. Ook beschikken de bewoners over een sportruimte in het gebouw. De vierde en bovenste verdieping van het gebouw is bedoeld voor jongeren die een intensievere vorm van begeleiding nodig hebben.

Foyer Bos en Lommer ligt in de Kolenkitbuurt, een levendige buurt met veel studenten en mensen met verschillende culturele achtergronden. Het Bos en Lommerplein is dichtbij. Hier is een winkelcen-

trum en elke dinsdag tot en met zaterdag markt. Ook is er een bibliotheek en het stadsdeelkantoor. Aan de overkant van de Erasmusgracht is een klimmuur en een sportschool voor krachttraining en fitness.

Cordaan werkt op deze locatie intensief samen met organisaties op het vlak van behandeling, geestelijke gezondheidszorg, de buurtregisseur, thuiszorg en organisaties die een vorm van dagbesteding aanbieden.

'Toen ik hier kwam had ik nergens zin in; nu is dat veranderd.'

Op eigen benen leren staan

Portret bewoner Foyer Bos en Lommer

Jongeren die begeleiding nodig hebben om hun leven op orde te krijgen, kunnen bij Cordaan terecht. In de Foyer in Bos en Lommer bijvoorbeeld. Jongeren tot dertig jaar kunnen daar onder begeleiding zelfstandig leren wonen. Een van hen is de 23-jarige Riccardo. Zijn moeder overleed toen hij nog jong was en woonde een tijd bij zijn oma, totdat dat niet meer ging. "Ik deed niks, ging niet naar school. Mijn oma heeft toen een plek voor mij in Oost geregeld, maar toen dat gebouw dicht ging, kon ik hier naartoe." Riccardo heeft een tweekamerappartement en eet regelmatig beneden in het restaurant mee. "Maar je kan ook op je eigen kamer koken." Riccardo hoopt over niet al te lange tijd een eigen huis te krijgen. "Het kan hier soms best heftig zijn, met mensen die met deuren slaan, ruzie hebben. Er zitten ook veel mensen met problemen of die verslaafd zijn. Ik ben nu ook al vaak bij mijn vriendin die hier vlakbij woont." De bewoners van de Foyer kunnen ook gewoon bezoek ontvangen en een biertje in hun woning drinken als ze dat willen. Alleen door de week moet het na tien uur 's avonds stil zijn. "Dat is hier een strenge regel. En beneden mag je geen alcohol drinken." Daar is achter het restaurant ook een ruime tuin met picknicktafels waar gebarbecued kan worden.

Riccardo werkt af en toe voor het stadsdeel en is verder bezig met fitness en dansen. "Ik ben ook bezig om weer naar school te gaan, maar ik weet nog niet welke opleiding ik ga doen. Toen ik hier kwam had ik nergens zin in; nu is dat veranderd."

Woonzorgcentrum Kastanhof

Een klein verzorgingshuis in Oost

Doelgroep

senioren

Soort woningen

51 zorgwoningen intramuraal

35 aanleunwoningen

Adres

Kastanjeplein 60

Stadsdeel

Oost/Oosterparkbuurt

Huurder

Cordaan

Opening gebouw

1987

Voor een verzorgingshuis zijn de onlangs gerenoveerde kamers met pantry in het woonzorgcentrum Kastanhof best ruim. En dan zitten de bewoners ook nog eens aan het Kastanjeplein in Oost, misschien wel het mooiste pleintje aan die kant van de stad, zegt Dorien Temmink van Cordaan. Met 26 kamers voor ouderen met een verstandelijke beperking – met name dementie – en 25 verzorgingshuisplekken is het een kleine locatie in de stad, zegt Temmink. Zelfs als de 35 aanleunwoningen daar nog bij worden gerekend. “Een kleine locatie maakt het lastig om 24 uur per dag de zorg te bieden aan de bewoners die dat wel nodig hebben.” Bovendien is het de vraag hoe de Kastanhof er over een paar jaar uit ziet nu de overheid wonen en zorg wil scheiden en verzorgingshuizen verdwijnen. “Het

is nu al lastig alle kamers te verhuren. Een deel van het centrum wordt mogelijk omgezet naar zelfstandige woningen.”

Kastanhof ligt niet alleen aan een mooi pleintje, de Linnaeusstraat met een divers winkelaanbod is op loopafstand en het openbaar vervoer is vlakbij. Het zorgcentrum zelf heeft ook een belangrijke buurtfunctie. In ‘De Salon’ zijn er speciale activiteiten voor wijkgenoten met een indicatie dagbesteding, het gaat in dat geval om mensen met een islamitische achtergrond. Daarnaast worden iedere dag, in samenwerking met welzijnsorganisatie Dynamo, sociale en culturele activiteiten georganiseerd. Zo koken bewoners bijvoorbeeld gerechten uit de hele wereld en is er een gymclub en komen Marokkaanse ouderen op gezette

tijden samen. Voor ouderen met een verstandelijke beperking is er aangepaste dagbesteding. In de Kastanhof zijn buurtbewoners zeer welkom. Dat geldt niet alleen voor ouderen, want op 5 mei bijvoorbeeld schuiven met gemak 150 bewoners en omwonenden aan bij de Vrijheidsmaaltijd.

Verzorg- en verpleeghuis De Klinker

Huis van de buurt

Doelgroep

voornamelijk senioren

Soort woningen

20 zorgwoningen intramuraal

6 woongroepen intramuraal

39 aanleunwoningen

Adres

Borgerstraat 45

Stadsdeel

West/Kinkerbuurt

Huurder

Amstelring

Opening gebouw

1984

“Begin jaren tachtig gingen wij met een groep bewoners naar de deelraad om aan te geven dat wij die grote bejaardenhuizen die toen aan de rand van de stad gebouwd werden, maar saai vonden. Wij wilden een voorziening voor ouderen waar zij midden in hun buurt op een prettige manier oud zouden kunnen worden,” zegt Frits Neijts, een van de grondleggers van De Klinker. Neijts is nu zelf op leeftijd en onlangs naar een van de aanleunwoningen verhuisd. “Het is nog steeds een succes. In het Huis voor de Buurt komen dagelijks tachtig mensen uit de buurt over de vloer.” De begane grond van het gebouw voelt als een grote huiskamer. Er is onder meer een restaurant, een bar, een fitnessruimte en een computerhoek te vinden. “We moedigen bewoners aan om als vrijwilliger mee te

helpen,” zegt Monique Groenendaal van Amstelring. “Dat zorgt voor betrokkenheid en de bewoners hebben iets te doen.” Daar hoeven de bewoners met de Kinkerstraat en de Ten Katemarkt om de hoek, zich overigens geen zorgen over te maken. (Buurt)bewoners kunnen hier koken, vieren feestdagen samen, en er is regelmatig theater of muziek. Onlangs trad Willeke Alberti nog op, voor een vol huis.

En dan is er de royale binnentuin waar bewoners bij goed weer en zeven dagen per week hun vers gekookte maaltijd kunnen nuttigen tegen een schappelijke prijs. Vanuit de tuin wijst Groenendaal op de verschillende soorten woningen in het tien jaar geleden opgeknapte gebouw, dat oogt als een gewoon woon-

blok. Aan een zijde zijn de 39 aanleunwoningen gesitueerd. De bewoners hiervan kunnen binnendoor naar het Huis van de Buurt en maken gebruik van de welzijnscontrole van Amstelring. “Zij worden op vaste tijden even gebeld om te vragen of alles in orde is.” Aan de kopse kant zitten twintig tweekamerwoningen. Deze bewoners hebben meer zorg nodig, maar kunnen nog goed zelfstandig wonen. In zes kleinschalige woongroepen met steeds zeven bewoners wordt intensieve zorg geboden. Het gaat bijvoorbeeld om mensen met dementie, niet aangeboren hersenletsel of een verstandelijke beperking. Hier wonen ook jongere mensen.

Meer en Oever

Een veilige en herkenbare omgeving in Osdorp

Doelgroep

ouderen met dementie

Soort woningen

4 groepswoningen intramuraal

Adres

Geer Ban 161

Stadsdeel

Nieuw-West/Osdorp

Huurder

Amsta

Opening gebouw

2009

De vier groepswoningen voor dementerende ouderen bestaan ieder uit zes kamers met een gezamenlijke woonkamer en keuken. In deze kleinschalige woonvoorziening is 24 uur per dag begeleiding aanwezig. De eigen kamers zijn ongeveer twintig vierkante meter groot en de bewoners kunnen die zelf indelen en met persoonlijke spullen aankleden. Iedere woongroep heeft zijn eigen kleur, waardoor de ruimte herkenbaar is voor de bewoners.

Voor de vierentwintig ouderen met dementie is een huiselijke, veilige en herkenbare omgeving gecreëerd. Daarbij wordt geprobeerd zoveel mogelijk het leven te leiden dat zij voorheen gewend waren. Net als thuis kunnen bewoners meebeslissen over wat er wordt gekookt,

zelf ook meehelpen met eten koken of bijvoorbeeld het vouwen van de was. De wensen en het dagritme van de bewoners zijn leidend en er wordt uitgegaan van hetgeen zij kunnen en willen.

De ouderen wonen tussen andere bewoners in het nieuwbouwcomplex en maken op die manier onderdeel uit van het leven in de buurt, ook al hebben zij wel

een eigen ingang en lift. De bewoners maken ook gebruik van de voorzieningen in de buurt. Zo is het Osdorplein op loopafstand.

Amsta stimuleert de betrokkenheid van familieleden en vrienden bij de bewoners van Meer en Oever. Zij kunnen de bewoners zo vaak zij willen komen opzoeken.

Oostpoort

Weer midden in de maatschappij

Doelgroep

dak- en thuisloze jongeren
van 18 tot 23 jaar

Soort woningen

Maatschappelijke voorziening voor
30 jongeren intramuraal
2 appartementen voor
6 jongeren begeleid wonen

Adres

Atlantisplein 5

Stadsdeel

Oost/Watergraafsmeer

Huurder

de Volksbond

Opening gebouw

2012

De Volksbond huurt vlak bij elkaar in Oostpoort, het nieuwe centrum van Amsterdam-Oost, twee locaties voor jongeren die moeite hebben hun leven zelf te organiseren. Zij komen overwegend via de GGD bij de Volksbond terecht. Het gaat om jongeren die dak- en thuisloos zijn. In het Wooncentrum kunnen 30 jongeren terecht. Dit is een 24-uursvoorziening zoals dat heet: er zijn altijd medewerkers van de Volksbond aanwezig om de jongeren bij te staan en verder te helpen. Zij krijgen de gelegenheid aan hun toekomst te werken en te leren op zichzelf te wonen. Iedere bewoner heeft een eigen kamer die onderdeel is van een kleine woongroep. De groepsleden delen voorzieningen zoals een wasmachine, douche en toilet en stellen zelf de spelregels op hoe hiermee om te gaan.

Er is een ruime eetzaal en meerdere kookgelegenheden om individueel of in een groep te kunnen koken.

De jongeren in het Wooncentrum verblijven daar gemiddeld een jaar. Een volgende stap kan een van de nabijgelegen twee appartementen aan de Waldenlaan zijn. Daar kunnen in totaal zes jongeren wonen. Dit is een beschermde woonvoorziening voor jongeren die al een redelijke mate van zelfstandigheid hebben. Ze volgen een opleiding, lopen stage of werken maar kunnen nog niet helemaal zonder begeleiding. Ook hier heeft iedere jongere een eigen kamer, maar delen zij badkamer en keuken met anderen. Zelfstandig wonen in een eigen woning is voor deze groep het volgende doel.

De Waldenlaan biedt een veilige, prikkelarme, omgeving zodat de bewoners zonder problemen kunnen werken, leren of stage lopen. De maaltijden en hun eigen huishouden verzorgen ze zelf. De jongeren stimuleren en ondersteunen elkaar.

Beide locaties van de Volksbond liggen in het nieuwe hart van Amsterdam-Oost. Daar zijn naast winkels en sportfaciliteiten ook horeca-gelegenheden te vinden. De jongeren wonen daarmee weer midden in de maatschappij.

Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten

Zelfstandig leren wonen in een voormalige kerk

Doelgroep

volwassenen met psychische problemen en verslavingsachtergrond

Soort woningen

31 studio's intramuraal

Adres

Aalbersestraat 244

Stadsdeel

Nieuw-West/Geuzenveld

Huurder

HVO Querido

Opening gebouw

2016

De voormalige kerk Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten is al enige tijd geen religieus centrum meer. Maar ouders van enkele huidige bewoners zijn ooit in de kerk getrouwd of ze zijn er zelf gedoopt. Momenteel is het een locatie voor dertig mensen met psychische problemen of een verslavingsachtergrond die in de kerk een volgende stap zetten naar volledig zelfstandig wonen. Samen met Arkin biedt HVO Querido een gestructureerd 24-uurs traject en krijgen de bewoners begeleiding bij het vinden van werk en het aflossen van schulden. De bedoeling is dat de bewoners zoveel mogelijk zelfstandig leren wonen. “We proberen een veilig leefklimaat te creëren waar de bewoners zich verder kunnen ontwikkelen,” zegt Cecilia Petit van HVO Querido. “Er mag geen harddrugs gebruikt worden en het is niet toegestaan andere

mensen of spullen te schaden, maar andere regels en omgangsvormen komen tot stand in samenspraak met de bewoners zelf. Zij hebben dus veel invloed op hun eigen omgeving.” Zo is bijvoorbeeld afgesproken dat er binnen geen alcohol gedronken mag worden omdat sommige bewoners dat moeilijk vinden. De Universiteit Leiden volgt dit experiment.

Binnen het gebouw hebben alle bewoners een studio met eigen douche, toilet

en keuken. Er is een grote woonkamer met keuken waar bewoners twee keer per week gezamenlijk bijzondere gerechten koken. En dan is er ook nog een grote kerkruimte waar met gemak een open podium of sportclinic gegeven kan worden, zegt Petit, “we hebben heel veel ruimte. Maar het aantal bewoners is niet al te groot. Anders wordt het moeilijk een gemeenschap te creëren.” De bewoners kunnen in de omgeving terecht op het Plein 40-45 voor boodschappen.

Parkhof

Een rustige groene omgeving

Doelgroep

senioren en jongvolwassenen met verstandelijke beperking, gehandicapten en meervoudig complex gehandicapten

Soort woningen

64 woningen intramuraal

Adres

Parkhof 100

Stadsdeel

Zuidoost/Reigersbos

Huurder

Cordaan

Opening gebouw

2006

In Parkhof wonen verschillende mensen die zorg nodig hebben. In het complex dat van buiten niet te herkennen is als zorggebouw, wonen veertien ouderen met dementie, 26 jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking, zes gehandicapten en zes kinderen en volwassenen met een meervoudige handicap. Een deel van het gebouw staat momenteel leeg. Cordaan is op zoek naar een nieuwe invulling van dat deel van het gebouw.

De bewoners vinden in Parkhof een beschermde omgeving waar zij intensieve zorg krijgen. Het is vanwege de verschillende doelgroepen én de intensieve zorg die zij nodig hebben, niet eenvoudig om verbinding tussen de bewoners te leggen. Cordaan is voornemens om de mooie binnentuin beter te gaan benutten en daar

meer ontmoeting te organiseren. De bewoners zijn nu meer op hun directe burens gericht: iedere groep heeft een woonkamer waar bewoners samen kunnen eten, TV kunnen kijken en activiteiten doen.

De jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking hebben een eigen ingang en woningen die direct aan het groen rond het gebouw grenzen. Zij worden ook begeleid naar zelfstandig wonen

in de buurt. Cordaan biedt ook zorg aan licht verstandelijk gehandicapten die in de buurt wonen. De andere bewoners van Parkhof hebben een kamer aan een gang waar zij of eigen sanitair hebben of dat delen met een andere bewoner.

In de buurt van Parkhof is winkelcentrum Reigersbos, waar iedere week ook markt is, en is de metro vlakbij. Sportvelden en een bibliotheek zijn eveneens op loopafstand.

Philadelphia

Zo zelfstandig mogelijk wonen in Nieuw-West

Doelgroep

mensen met een verstandelijke beperking

Soort woningen

20 zelfstandige duplexwoningen
2 groepswoningen intramuraal

Adres

Willem Kloosstraat en
Dom H. van der Laanstraat

Stadsdeel

Nieuw-West/Slotermeer

Huurder

Philadelphia

In gebruikname woningen

2010

In Slotermeer huurde Philadelphia oorspronkelijk drie eengezinswoningen, een bedrijfsruimte als kantoor en een appartement. In 2010 heeft Philadelphia de eengezinswoningen ingeruild voor twintig duplexwoningen aan de Willem Kloosstraat. De zorginstelling kan de woningen gebruiken op het moment dat de zittende bewoners een woning verlaten. Op dit moment heeft Philadelphia tien woningen kunnen verhuren aan mensen – in de leeftijd van 20 tot 50 jaar – met een licht verstandelijke beperking. Deze mensen wonen zelfstandig, maar krijgen geregeld bezoek van begeleiders en kunnen hulp op afspraak krijgen. Dat gebeurt onder meer via whatsapp. Ook is er een steunpunt waar de bewoners voor vragen terecht kunnen in één van de duplexwoningen.

In de Dom H. van der Laanstraat huurt Philadelphia ook vier appartementen waarvan twee groepswoningen gemaakt zijn. Hier wonen ouderen van zeventig jaar en ouder met een verstandelijke beperking voor wie Philadelphia 24-uurs zorg organiseert. Bewoners hebben een eigen kamer en delen het sanitair. Zij kunnen in buurthuis De Dichter terecht voor een kopje koffie. De verbinding met de omgeving wordt nadrukkelijk gezocht. Zo koken

een paar wijkagenten zo nu en dan voor de bewoners, die zelf vlakbij op de tram kunnen stappen om de stad in te gaan als zij dat willen. Volgens Hans Elberse van Philadelphia zijn diverse bewoners ras-Amsterdammers met een goed netwerk. “Zij kennen de stad vaak beter dan ik en gaan naar de kerk of op bezoek bij bekenden. Het is belangrijk dat deze mensen niet achter de geraniums zitten en zo lang mogelijk zelfstandig blijven functioneren.”

De Raak

Dementerende ouderen in een huiselijke omgeving

Doelgroep

ouderen met dementie

Soort woningen

8 groepswoonings intramuraal

Adres

Dr. H. Colijnstraat 431

Stadsdeel

Nieuw-West/Geuzenveld

Huurder

Amsta

Opening gebouw

2011

De Raak biedt in een rustige en huiselijke woonomgeving intensieve zorg aan ouderen met dementie. Het gebouw is licht en ruim, de zorg is juist kleinschalig. De bewoners beschikken over een ruime eigen zit/slaapkamer met een grote badkamer en toilet. De kamers zijn rolstoel-toegankelijk. Steeds zes bewoners delen een huiskamer met een open keuken en een ruim balkon waar alle bewoners tegelijkertijd kunnen zitten. Ook is er een mooie binnentuin.

Daarnaast zijn er in het gebouw gemeenschappelijke ruimtes voor dagbesteding, fitness en gezamenlijke activiteiten. Zo kunnen bewoners spelletjes doen en helpen zij met het koken van de maal-

tijden. Eén keer in de twee weken gaan de bewoners onder begeleiding naar de kinderboerderij in de buurt. “Daar kunnen ze cavia’s knuffelen, onze bewoners genieten daar van,” zegt Evelien Buitenhuis van Amsta. En zo nu en dan is er een ‘verwenmiddag’. De ouderen gaan dan dansen, biljarten of laten hun nagels verzorgen. Onder begeleiding is het ook mogelijk om naar de markt te gaan of een

ommetje te fietsen. En vrijwilligers komen soms liedjes met bewoners zingen.

Voor mensen met dementie is bekendheid belangrijk. Om die reden kunnen familie en vrienden altijd terecht in De Raak. Bijvoorbeeld om mee te eten. Bekenden van bewoners kunnen via een Facebookpagina ook op de hoogte blijven van het leven in De Raak.

Schippersinternaat

Herstartstudio's in een voormalig Schippersinternaat

Doelgroep

volwassenen, laatste stap naar zelfstandigheid

Soort woningen

64 zelfstandige eenheden

Adres

Dolhaantjesstraat 20

Stadsdeel

Nieuw-West/Geuzenveld

Huurder

de Volksbond

Opening gebouw

2017

Het voormalige Schippersinternaat in Geuzenveld krijgt een nieuwe bestemming. Stadgenoot realiseert daar 64 zelfstandige eenheden voor begeleid wonen. De Volksbond huurt het complex. Het gaat hier om zogenoemde herstartstudio's, om de laatste stap in de keten naar zelfstandig wonen. De Volksbond biedt in deze voorziening om die reden geen 24-uurs zorg, maar zorgt wel voor toezicht en ambulante begeleiding. Het is een nieuw soort voorziening in de stad waar de gemeente op heeft aangedrongen. HVO Querido heeft een vergelijkbaar complex geopend.

De eerste bewoners die vanaf 2017 in het voormalige Schippersinternaat terecht kunnen, zijn mensen die bijvoor-

beeld dak- en thuisloos zijn geweest en in andere locaties hun leven weer op orde gekregen hebben en weer mee kunnen doen in de maatschappij. Het complex staat vlak naast een gewone woonwijk.

Het is de bedoeling dat de bewoners hier zoveel mogelijk wennen aan het leven in een eigen woning en eigen buurt. Om die reden komen er geen gemeenschappelijke ruimtes in het gebouw.

Verpleeghuis Het Schouw

Eigentijds verpleeghuis in het hart van Noord

Doelgroep

senioren

Soort woningen

53 zorgwoningen intramuraal

72 groepswoningen intramuraal

70 aanleunwoningen

Adres

Dollardplein 2

Stadsdeel

Noord/Buikslotermeer

Huurder

Amstelring

Opening gebouw

2009

Een enkeling noemt het verpleeghuis pal naast winkelcentrum Boven 't IJ Het Nieuwe Schouw. Het relatief nieuwe complex dat uit enkele woonblokken bestaat oogt niet als een zorgcentrum. De ingang van het hoofdgebouw is aan een verkeersvrije binnenstraat waar ook de entree van de zeventig aanleunwoningen te vinden is. Het Schouw is de eigentijdse variant van het verpleeghuis dat in 1972 werd gebouwd vanuit het idee dat iedere oudere oud moest kunnen worden in een rusthuis. Aan het begin van deze eeuw bleek het gebouw met de relatief kleine kamers uit de tijd. De oude flat is in 2011 gesloopt en in afwachting van nieuwbouw is er een buurtmoestuin gemaakt.

Het Schouw, dat een lange wachtlijst heeft en vooral onder Noorderlingen

populair is, kent verschillende soorten woningen. De zelfstandige ouderenwoningen naast Het Schouw staan volgens Martin Oele van Amstelring los van het verpleeghuis. "De bewoners regelen hun eigen thuiszorg als ze daar recht op hebben, zij kunnen gebruik maken van een alarmeringsservice en kunnen komen eten in het restaurant van Het Schouw." Dan zijn er mensen die meer zorg nodig hebben, maar niet volledig hulpbehoevend zijn. Zij krijgen veelal 'zorg op afspraak' en kunnen terecht in de 53 zorgwoningen, drie kamer appartementen die vergelijkbaar zijn met de aanleunwoningen. In totaal 72 bewoners van de twaalf woongroepen hebben intensieve zorg nodig. Zij hebben een eigen kamer die tegelijkertijd woon- en slaapkamer is en kunnen daarnaast terecht in een

gemeenschappelijke huiskamer. Steeds zes bewoners vormen een groep. Er zijn acht groepen met mensen die psychogeriatrische problemen hebben, drie met somatische problematiek en één gemengde groep.

Bewoners uit Het Schouw en de omgeving kunnen in het restaurant terecht om een hapje te eten, maar ook voor activiteiten. Bingo, klaverjassen of koersballen worden afgewisseld met 'roze' koffieochtenden, lezingen, muziekoptredens en disco voor ouderen. In Het Schouw zijn een kapper en een pedicure aanwezig. De bewoners van Het Schouw hebben met winkelcentrum Boven 't IJ een breed winkelaanbod direct in de buurt.

Rie Ypma- Groeneveld

Trijntje Alida Weygertse-Doorn

Modern verpleeghuis in Noord

Portret bewoners Verpleeghuis Het Schouw

Rie Ypma-Groeneveld woonde jaren met haar man diep in Noord. Aan de Elpemeer, tegen de ringweg A10 aan. Totdat zij en haar inmiddels overleden man niet meer zelfstandig konden wonen. Ze konden terecht in De Venser in Zuidoost. “Maar we wilden graag naar Het Schouw. Het oude Schouw kende ik wel via een kennis. Na een jaar konden we hier in de Nieuwe Schouw terecht.” Het zicht van Rie is de laatste jaren sterk achteruit gegaan. “Dat vind ik heel erg, want ik hield veel van lezen, TV kijken of meedoen aan de bingo kan ik niet meer.” Toch geniet ze van het uitzicht vanuit haar woon/ slaapkamer op het groen en het voorbijgaande verkeer. “Het doet mij toch goed.” Rie deelt met vijf anderen een gezamenlijke huiskamer. “Maar ik eet het liefste beneden in het restaurant. Qua eten is het hier haast een hotel en dan zie ik weer eens wat andere mensen,” zegt ze. “En ik ga graag naar buiten als er iemand is om met mij mee te gaan.”

Trijntje Alida Weygertse-Doorn heeft nog in het oude Schouw gewoond. “Mijn dochter woonde al in Amsterdam en vroeg of ik niet bij haar in de buurt wilde komen wonen. Ik heb tien jaar in het oude Schouw gewoond. Dat was ouderwets, hier is het nieuwer en gezelliger.” Trijntje Alida heeft van haar woon/slaapkamer een vrolijk geheel gemaakt. Met foto’s aan de muur, snoepjes op tafel, een fleurige kerstboom die in de zomer voor de gezelligheid nog opgetuigd staat en flink wat knuffeldieren op een deken bij de kachel – ‘echte dieren in huis hoeft van mij niet zo’. De oudere alleenstaande vrouw geniet van haar wekelijkse uitje met haar dochter. “We gaan vaak naar Artis, dat vind ik geweldig. Maar ik ben ook altijd weer blij als ik thuis ben. Er is hier altijd iets te doen, zoals kaartenbingo. Iedere avond eet ik beneden en ik vind het gezellig een kopje koffie te drinken met de andere mensen die hier wonen. De mensen die hier werken vind ik ook erg aardig.”

Woonzorgcentrum De Venser

Oud worden in culturele diversiteit

Doelgroep

senioren

Soort woningen

158 appartementen intramuraal

154 aanleunwoningen

Adres

Berthold Brechtstraat 1

Stadsdeel

Zuidoost/Bijlmermeer

Huurder

Amstelring

Opening gebouw

1981

Toekomst

In 2016/2017 wordt bekeken hoe de toekomst van De Venser eruit gaat zien

Woonzorgcentrum De Venser in Zuid-oost is begin jaren tachtig opgezet als verzorgingshuis. In het seniorencomplex met 158 appartementen – waarvan de meeste uit één kamer bestaan – wonen voornamelijk ouderen die extra hulp en steeds intensieve zorg nodig hebben, maar nog goeddeels zelfstandig kunnen wonen. De bewoners van de naastgelegen aanleunwoningen, kunnen een beroep doen op thuiszorg. Een deel van die appartementen is ‘opgeplust’ naar verpleegzorg. Daarnaast bestaat de verpleegafdeling uit één verdieping met zestien appartementen die bestemd zijn voor mensen met dementie en zijn zeven appartementen bedoeld voor herstellende zorg. Hier zijn 24 uur per dag medewerkers van Amstelring aanwezig om bewoners ook te verzorgen.

De Venser is een multicultureel woonzorgcentrum. “Aanvankelijk hadden we één verdieping waar voornamelijk Surinaamse en Antilliaanse ouderen woonden, maar nu woont iedereen gewoon door elkaar,” zegt Anneke Wessels van Amstelring. In De Venser worden alle mogelijke feestdagen gevierd. Van het Divalifeest tot de Surinaamse onafhankelijkheid en Pasen. “Iedereen doet dan ook mee. Activiteiten en welzijn krijgen veel aandacht.”

Bewoners die niet alleen naar buiten kunnen en voor wie winkelcentrum Amsterdamse Poort al ver is, gaan op gezette tijden met groepsvervoer. Buurtbewoners zijn ook welkom in De Venser. Zij kunnen bijvoorbeeld in het restaurant komen eten, meedoen aan bingo of het Danspa-

leis en gebruik maken van het internetcafé. In De Venser is ook een winkeltje met een ruim assortiment voor dagelijkse boodschappen, een fysiotherapeut, een kapper en er is een gezondheidscentrum om de hoek. “En we hebben een heel mooie binnentuin met een terras en een vijver,” aldus Wessels.

De Veste

Maatschappelijke opvang in de Ringzone

Doelgroep

volwassenen met verslavings- en/of psychische problemen

Soort woningen

125 woningen voor mensen met verslavings- en/of psychische problemen
75 overbruggingsplekken intramuraal
16 zelfstandige wuifwoningen

Adres

Poeldijkstraat 10

Stadsdeel

West/Hoofddorppleinbuurt

Huurder

HVO Querido

Opening gebouw

2010

In de Ringzone West staat een groot complex voor maatschappelijke opvang. Het gaat om mensen die door psychische problemen, vaak ook in combinatie met verslaving, een beschermd heenkomen nodig hebben. Er zijn 75 plekken voor mensen die ‘tussen wal en schip’ zijn gekomen, dit zijn overbruggingsplekken. Zij hebben onderdak nodig en steeds twee mensen delen daar een kamer. De groep bewoners die in de 125 eenheden wonen zijn daar over het algemeen langere tijd. Zij kampen met langdurige psychische en verslavingsproblemen. Een deel lukt het om langere tijd stabiel te functioneren. Deze mensen komen dan in aanmerking voor een ‘wuiwoning’. Die bewoners beschikken over een eigen appartement van ongeveer 30 vierkante meter dat uit een woon- en slaapkamer, een natte cel

en een balkon bestaat. In deze appartementen worden de bewoners voorbereid op een leven buiten De Veste en mogen zij bijvoorbeeld ook in hun appartement koken. Het is een hoge kwaliteit wonen, aldus Koen Hendriks van HVO Querido. “Dat moet ook. In Nederland moet deze groep mensen ook goed kunnen wonen.”

Het complex had aanvankelijk één entree. Volgens Hendriks is de maatschappelijke opvang aan de Poeldijkstraat weliswaar mooi, maar eigenlijk te groot omdat het om veel mensen gaat die ‘in een crisis in hun leven verkeren’. Om die reden zijn er nu drie ingangen, zodat de verschillende doelgroepen enigszins gescheiden kunnen worden. In alle gevallen kunnen bewoners ieder moment naar buiten. Zij beschikken over een eigen sleutel. Volgens HVO

Querido werd aanvankelijk door de omliggende buurt gevreesd voor overlast, maar door een sterke coalitie van omwonenden, ondernemers, politie, gemeente en HVO Querido is dat goed onder controle. De achterliggende gedachte is dat deze kwetsbare groep Amsterdammers op een prettige en humane manier wordt opgevangen, zonder dat dat overlast voor de omgeving tot gevolg heeft.

In het complex zijn twee dagbestedingscentra. Het gaat dan om activiteiten als het repareren van fietsen en het sorteren van kleding. Ongeveer drie kwart van de bewoners doet aan dagbesteding in de buurt. De locatie past goed bij de doelgroep: wel in een woonomgeving maar niet al te dicht bij de verleidingen die de stad te bieden heeft. Het Delflandplein met winkels is vlakbij.

'Ik was schuw geworden, maar nu begin ik mijzelf weer te voelen in de stad.'

Van opvang naar wuifwoning

Portret bewoner De Veste

Hij is 54 jaar en was dertig jaar aan de alcohol. Antonio zag veel van zijn 'kameraden' voortijdig overlijden. "Als ik opstond móest ik een biertje drinken. Maar een tijdje geleden is een goede maat van me overleden. Dat is voor mij een stok achter de deur. Ik ben nu zeven maanden clean." Antonio woont al jaren in De Veste en mocht onlangs naar een van de zogenoemde wuifwoningen verhuizen. Het is een tussenstap naar een eigen woning. "Ik ben mijn dozen nog aan het uitpakken." Een bank en tafel mag hij van HVO Querido gebruiken, de bos bloemen die hij van zijn buddy Eefje kreeg, staat op tafel. En de TV-set die hij van zijn zusje kreeg.

Antonio zegt 'zwaar gevochten' te hebben om van de drank af te komen. "Ik ging steeds naar de Jellinek maar na een paar weken ging het weer fout. "Nu zit ik aan de revisal. Als je dan gaat drinken krijg je zo'n kop en gaat je hart tekeer." De overstap naar de wuifwoning is een mooie stap. "Ik heb hier een woonkamer én een slaapkamer. En ik heb nu ook een keukentje waar ik zelf kan koken, en een ruime badkamer." En er is een balkon met een mooi uitzicht richting de binnenstad. "De mensen aan de overkant hebben denk ik heel veel geld voor hun huis betaald, maar mijn uitzicht is mooier," zegt Antonio met een grijns. Hij voelt zich een stuk beter sinds hij de fles laat staan. "Ik was schuw geworden, maar nu begin ik mijzelf weer te voelen in de stad." Antonio hoopt weer meer in de maatschappij te staan en doet dat onder meer door één dag in de week bij Cordaan ouderen te helpen. "Ik probeer het met de ouderen een beetje gezellig te maken. Sommigen zijn dement maar als je 'in een rijtuigje' gaat zingen, dan doen ze allemaal mee. Het zou mooi zijn als ik daar een echte baan kan krijgen en dan ook een eigen woning."

Wolbrantskerkweg

Een vertrouwde omgeving in Osdorp

Doelgroep

senioren met verstandelijke beperking

Soort woningen

4 groepswoningen intramuraal

Adres

Wolbrantskerkweg 54

Stadsdeel

Nieuw-West/Osdorp

Huurder

Amstelring

Opening gebouw

2004

De 24 dementerende ouderen die Amstelring intensieve zorg biedt in zestien voormalige huurwoningen van Stadgenoot aan de Wolbrantskerkweg, zijn verdeeld over vier verdiepingen van een woongebouw. “De ouderen wonen gewoon tussen andere huurders in,” zegt Agnes van de Oever van Amstelring. De ouderen delen een woonkamer en beschikken over een ruime slaapkamer, waar ook ruimte is voor een zithoek. Het gebouw heeft veel glas en is daardoor niet alleen licht, maar zorgt ook voor een goede kijk op het leven op straat. “De bewoners kunnen het sociale leven in de buurt op die manier een beetje volgen.”

De locatie Wolbrantskerkweg was de eerste locatie waar Amstelring kleinschalig wonen organiseerde. “Contact met anderen is voor mensen met dementie van

belang, anders kunnen zij gemakkelijk vereenzamen.” Een veilige omgeving, het liefste zoveel mogelijk zoals men gewend is te wonen, proberen wij zoveel mogelijk voort te zetten, legt Van den Oever uit. “Wij leggen nadruk op het groepsproces en het doen van ‘normale’ dingen. Denk dan aan de was doen, elkaar helpen. Zien eten, doet eten.” Betrokkenheid van familie en vrienden in de woongroepen wordt aangemoedigd om zoveel mogelijk een vertrouwde omgeving te creëren. “Als een dochter altijd al op vrijdag de haren

van haar moeder kwam wassen, dan is het goed als dat ook gebeurt als moeder bij ons woont.”

Afhankelijk van de fase en de vorm van dementie gaan de bewoners zelf of met vrijwilligers naar buiten. Aan de overkant is het Stadspark Osdorp waar bewoners soms in de buitenlucht bewegingsactiviteiten doen. En daar vinden vaker buurtactiviteiten plaats, waaronder de jaarlijkse kermis. Winkels zijn vlakbij te vinden aan Tussenmeer.

Zoelenkerkstraat

Aangepaste woningen midden in de wijk

Doelgroep

volwassenen met een lichamelijke beperking en met complexe meervoudige handicaps

Soort woningen

25 zelfstandige rolstoelwoningen
2 groepswoningen voor 11 bewoners

Adres

Clauskindereweg 21 en
Rengerkerkestraat 85

Stadsdeel

Nieuw-West/Osdorp

Huurder

Nieuw Amstelrade en Amsta Karaad

Opening gebouw

2005

Wie op de kaart naar de Zoelenkerkstraat zoekt, zal die niet vinden. Maar een woongebouw dat nu op die plek staat, heeft die naam gekregen als herinnering aan die verdwenen straat. In het woonblok zijn naast een paramedisch centrum, een zorgsteunpunt en een ontmoetingsruimte huur- en koopwoningen gevestigd. Vijfentwintig huurwoningen zijn rolstoelwoningen, die de bewoners van Stadgenoot huren en verspreid door het gebouw liggen. De zorg die de bewoners, die bijvoorbeeld te maken hebben met hersenletsel of MS, nodig hebben om zo zelfstandig mogelijk te wonen, wordt verzorgd door Nieuw Amstelrade. Afhankelijk van de persoon kan die zorg behoorlijk intensief zijn. Bewoners wonen zelfstandig, maar hebben de hulp, die bijvoorbeeld nodig is bij het aan- en uitkleden, dichtbij. En sommige bewoners

hebben behoorlijk intensieve en specialistische zorg nodig zoals beademing aan huis.

De gelijkvloerse woningen zijn ruim, zo'n honderd vierkante meter, wat ook nodig is om met een grote rolstoel te kunnen draaien. En om het mogelijk te maken dat een bewoner in een rolstoel met zijn of haar familieleden kan wonen. De woningen zijn drempelvrij, hebben een extra ruime badkamer, een intercomsysteem voor de bel en de zorg en er zijn op maat aanpassingen. Een bewoner kan zijn telefoon, computer, deuren en gordijnen in huis bijvoorbeeld bedienen met een stip op zijn neus.

Nieuw Amstelrade probeert zoveel mogelijk het netwerk van bewoners te betrekken bij hun leven. Wie weinig

mensen om zich heen heeft probeert men te koppelen aan maatjes. Om iets leuks te doen of om samen boodschappen te doen. Winkelcentrum Osdorp is in de buurt van de Zoelenkerkstraat.

Om de hoek zijn op de begane grond twee groepswoningen van Amsta Karaad gereserveerd voor elf volwassenen met meervoudige handicaps. Zij beschikken over een eigen kamer, een gezamenlijke ruimte en een tuin. De groepswoning met meervoudig complex beperkte bewoners beschikken over individueel sanitair.

De mate van de fysieke en psychische beperking verschilt enigszins tussen beide groepen. Alle bewoners hebben echter 24 uur per dag zorg en hulp nodig om zo goed mogelijk te functioneren.

Meryem Madi

Wim van der Mey

Ruime rolstoelwoningen met zorg op afroep

Portret bewoners Zoelenkerkstraat

Meryem Madi is bijna dertig jaar en woont in een van de rolstoelwoningen die verspreid in het gebouw Zoelenkerkstraat liggen. Als we aanbellen beweegt de deur automatisch maar zien we niemand in de gang. Meryem heeft de deur voor ons vanuit de woonkamer opengedaan. Eenmaal binnen ziet deze woning er niet opvallend anders uit dan welk willekeurige andere Amsterdamse nieuwbouwwoning. De bewoonster is klein van stuk als gevolg van een vergroeiing in haar rug waardoor haar lichaam niet goed heeft kunnen groeien. Ze wordt iedere nacht beademd en draagt ook overdag extra zuurstof met zich mee. Het is duidelijk dat Meryem niet te veel nadruk wil leggen op haar handicap. “Ik woonde eerst in een instelling, maar nu woon ik in een gewoon huis en moet ik meer zelf doen. En als ik hulp nodig heb, dan kan ik daar om vragen,” zegt de jonge vrouw die erg van koken houdt, “ik vermaak mij wel.” Ze maakt soms een praatje met de burens maar veel verder komt ze alleen niet, dat is te vermoeiend. “Maar het is een fijne rustige buurt, ik woon hier heel prettig.”

Wim van der Mey woonde in een flat in Noord maar moest op zoek naar een andere woning toen bij hem MS geconstateerd werd en hij een rolstoel nodig had. “Ik kon met een rolstoel het huis niet in.” In Nieuw-West kwam hij nauwelijks, maar over de buurt is hij best tevreden. “Het is een prettige rustige omgeving. En de woning is ruim en licht.” Het appartement staat vol boeken en kunstwerken. Wim studeerde kunstgeschiedenis en werkte als informatiespecialist bij een grote bank. “Vier jaar geleden moest ik stoppen, maar dat was anders waarschijnlijk ook gebeurd. Vlak daarna is de afdeling waar ik werkte opgedoekt,” zegt hij droogjes. De informatiespecialist is redelijk op zichzelf, leest veel, maar heeft ook normaal contact met zijn burens. “En ik ga altijd in het steunpunt eten, want ik heb te weinig energie om zelf te koken. Het is prettig dat ik hier zelfstandig kan wonen en de zorg die ik nodig heb dichtbij is.”

Wonen met begeleiding

Portret

Er zijn allerlei redenen waardoor het kan gebeuren dat mensen hun leven even niet op orde hebben. De maatschappelijke opvang biedt dan uitkomst. Totdat het tijd is om weer zelfstandig te wonen. Deze mensen krijgen dan een sociale huurwoning toegewezen.

Het is vroeg in de ochtend, maar Peter Smits lijkt geen last te hebben van ochtendhumeur. Met zijn getatoeëerde armen hangt hij uit het raam van zijn woning op één hoog in een straat in de Scheldebuurt in Zuid. “Wat kom je doen?,” grapt hij naar Patricia Valpoort, medewerker van het Leger des Heils, die hem met wekelijks opzoekt. Patricia moet er om lachen. “Wij kunnen het

goed met elkaar vinden,” zegt ze als we naar binnen lopen. Met veel bravoure vertelt de vijftigjarige Amsterdammer dat hij ineens op straat stond toen het uit ging met zijn vriendin. “En ik ben niet zo dat ik dan een vrouw en kind op straat zet. Dus ging ik zelf weg, maar ik had geen huis en stond niet ingeschreven bij Woningnet.” Hoewel het woord reclassering nog even valt, kwam Peter bij het Leger des Heils terecht. “Zo’n doorstroomhuis vond ik niks. De helft is aan de dope, die komen daar nooit weg. Ik wilde werken maar dat mocht niet en ik wilde een eigen plek maar die gaan tegenwoordig eerder naar vluchtelingen dan naar Amsterdammers. Eigenlijk wilde ik in Oost blijven, maar

ik ben blij dat ik nu een mooie woning heb. En een tweepersoonsbed. Ik wil hier wel blijven, tot aan mijn kistje.” Als we laten weten dat het er strak uit ziet, dan beaamt hij dat met een glimlach. “Dat vind ik ook, ja.” Peter lijkt zijn leven weer op te pakken. Want hij stroomt niet alleen uit de maatschappelijke opvang, hij werkt als klusser en verdient dus zijn eigen geld. Patricia Valpoort laat ook weten dat Peter op de goede weg is. “Als de mensen die bij ons in de maatschappelijke opvang terecht komen meedoen met dagbesteding en laten zien voldoende sociaal vaardig te zijn en hun woonomgeving een beetje netjes houden, dan melden wij die persoon aan voor een eigen woning.” De GGD,

de gemeente, DWI en de betreffende woningcorporatie moeten daar wel mee instemmen. Stadgenoot levert ook een bijdrage aan de uitstroom van mensen uit de maatschappelijke opvang, zoals in het geval van Peter. Gegadigden krijgen een woning aangeboden, kiezen is er niet bij. Patricia: “dat is ook logisch, want anders gaat iedereen op het beste plekje in de stad zitten wachten. Het is al mooi dat deze mensen een woning toegewezen kunnen krijgen.” Dat kan wel eens wat geduld vragen, zegt zij. Nog niet zo lang geleden een maand of acht. “Maar de laatste tijd gaat het sneller en kunnen we iemand na ongeveer drie maanden wachten al plaatsen.”

Specifieke woongroepen

Het Ramses Shaffy Huis

Stadgenoot verhuurt op verschillende plekken in Amsterdam aan specifieke groepen die gezamenlijk een woongroep willen vormen. Voor Surinaamse ouderen bijvoorbeeld. Het Ramses Shaffy Huis, bedoeld voor oudere én jonge kunstenaars, is een unicum in Nederland.

Samen met de bekende zangeres en vriendin Liesbeth List, is Ed Cools initiatiefnemer van het Ramses Shaffy Huis. “In Laren staat het Rosa Spierhuis, speciaal voor kunstenaars, maar in Amsterdam wonen veel kunstenaars die op hogere leeftijd misschien ook wel te maken gaan krijgen met ongemakken, en die graag willen blijven wonen en werken in een huis met gelijkgestemden.

In hun geliefde stad Amsterdam. De artiest Ramses Shaffy miste zoiets eigenlijk.”

Cools kwam in zijn zoektocht door de stad bij toeval in gesprek met Gerard Anderiesen van Stadgenoot. “Hij was direct enthousiast en nu hebben we deze prachtige plek,” wijst hij op het gebouw Costa Rica aan de Oostelijke Handelskade in Oost. Het Ramses Shaffy Huis beslaat de helft van de onderste twee verdiepingen. “Met Stadgenoot hebben we het idee verder uitgewerkt. Omdat er ook studio’s voor jonge kunstenaars zouden komen, is een bijzondere mix ontstaan van 36 kunstenaars van jonge en oudere leeftijd. Opvallend is dat de

jonge kunstenaars eerder bang zijn voor geluidsoverlast. ‘Ik kom straks toch niet naast zo’n oude rocker te wonen?’, hoorde ik een jonge man zeggen.”

De oudere kunstenaars hebben twee- en drikamerappartementen van ongeveer 60 à 70 vierkante meter, de jongeren een iets kleinere studio. Op de begane grond is een sociëteit waar de kunstenaars kunnen samenkomen en waar ruimte is voor tentoonstellingen en optredens. Daarnaast bevinden zich zes ateliers die de kunstenaars voor delen van de dag kunnen huren. En anders kunnen zij in het nabijgelegen Pakhuis Wilhelmina terecht. “We proberen zoveel mogelijk aan te haken bij de omgeving. Een sportschool

is naast de deur, net als restaurants, winkels en openbaar vervoer. En om de vijf jaar hebben we Sail voor de deur. Het is een ideale locatie.”

Hoewel het blijven creëren voorop staat, en niet de zorg, is dat laatste punt ook goed geregeld. Alle woningen zijn gelijkvloers en rolstoeltoegankelijk. De zorg wordt geleverd door Zorggroep Amsterdam Oost. Ook als steeds zwaardere zorg nodig is, kunnen de kunstenaars in hun woongroep blijven wonen.

Veilig en verzorgd wonen

Portret bewoners Wooncentrum De Drecht

Wooncentrum De Drecht in Zuidoost is een voorbeeld van 'verzorgd wonen'. De bewoners wonen in principe zelfstandig en huren direct van de woningcorporatie. Zonder tussenkomst van een zorginstantie. De zorg die de huurders nodig hebben, kopen zij zelf in bij thuiszorgorganisaties, of als de situatie daar om vraagt om een andere gespecialiseerde zorgaanbieder.

Sally Elmont is naar eigen zeggen een 'echte Zuidoostenaar'. "Ik kwam hier al regelmatig, want een goede vriendin van mij woonde al langere tijd in De Drecht. Toen ik ziek werd en niet meer alleen kon wonen, wist ik dat ik hier naartoe wilde." Sally zit noodgedwongen in een rolstoel, die zij ook met speels gemak tussen de soms smalle deuropeningen van het veertig jaar oude gebouw door beweegt. Haar woning is aangepast en rolstoeltoegankelijk gemaakt. "Het gebouw en de sfeer, het is een heel fijne plek. Er is hier een bar, we hebben vier keer per week een koffieochtend en natuurlijk zijn er activiteiten als bingo, klaverjassen en biljarten. In De Drecht wonen mensen met verschillende

'Je woont zelfstandig, maar je bent niet alleen.'

achtergronden, maar er is echt een wij-gevoel. Je woont zelfstandig, maar je bent niet alleen." In De Drecht worden alle belangrijke feesten van alle denkbare religies en culturen gevierd. "We staan bijvoorbeeld uitgebreid stil bij de afschaffing van de slavernij op 1 juli en Immigratiedag, maar ook Pasen en Kerst. Niemand mag tekort schieten."

"Ik schrok mij eerst rot," zegt Martha Kwint, toen zij hoorde dat voor haar een plek in Wooncentrum De Drecht beschikbaar was. Dat was tien jaar geleden. "Zuidoost stond toen niet heel goed bekend, maar toen ik mij 'een geestelijke schop onder m'n kont gaf en toch maar ging kijken, voelde

het direct heerlijk. Het voelde hier als thuiskomen. De rust en al die verschillende mensen, ik ben een echte Zuidooster geworden." Kwint, een echte Amsterdamse uit West, geniet naar eigen zeggen volop van het multiculturele karakter in De Drecht, dat enkele jaren geleden is opgeknapt. "Dit is echt mijn buurtje geworden."

Bronnen

Het rode geluk. Een geschiedenis van de Algemene Woningbouw Vereniging.
Jos van der Lans, Uitgeverij Bas Lubberhuizen, 2008

Wonen, zorg en samenleven.
Christine van Eerd, Algemene Woningbouw Vereniging, 2006

Na een leven van werken en strijden. Een halve eeuw Willem Drees Stichting.
Donald Niedekker, Fontis Amsterdam, 2000

Interviews met Gerard Anderiesen, Harry Moeskops, Hans van Nispen, medewerkers van zorgorganisaties en bewoners van zorggebouwen van Stadgenoot.

Colofon

Research en tekst
Joost Zonneveld, met medewerking van Willeke Drevijn en Pim de Ruiter

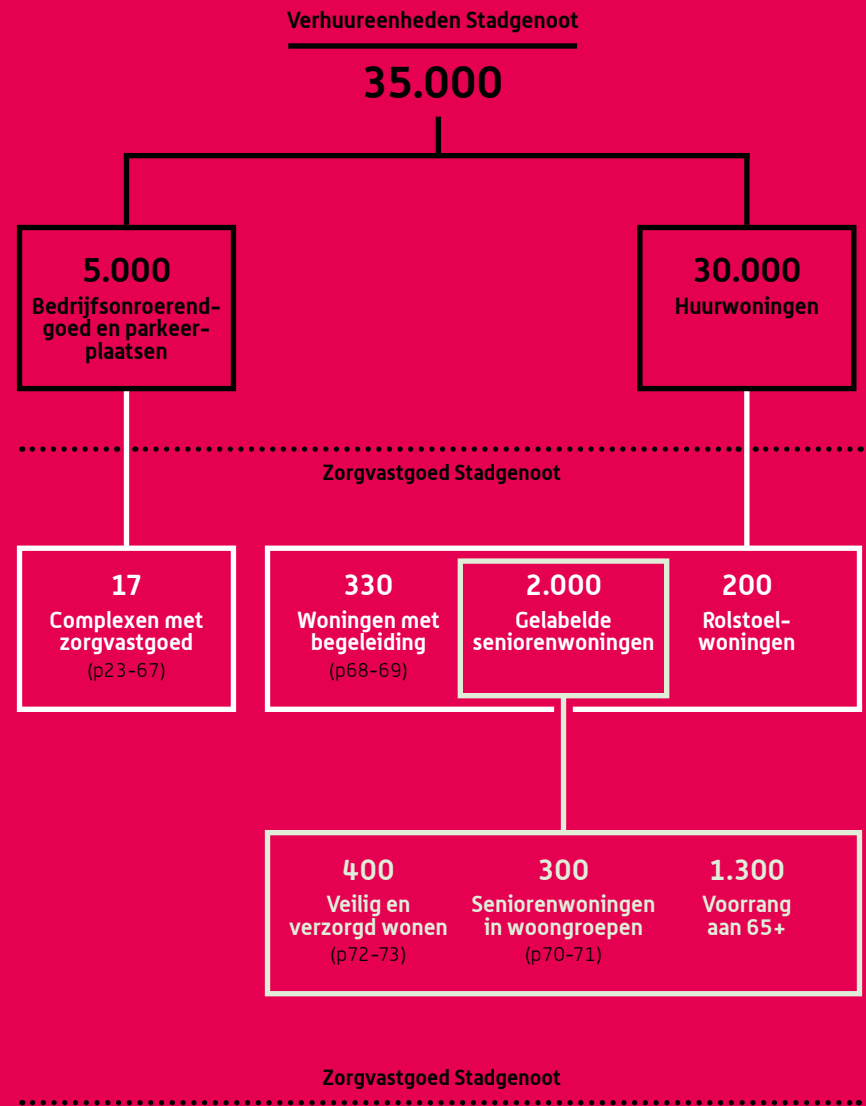
Fotografie
Omslag: Mariëtte Carstens
Tijdlijn: archief Stadgenoot, Maria Austria Instituut
Pagina 21-69: Xander Remkes

Vormgeving
Milja Oortwijn

Druk
Wilco Artbooks, Amersfoort

www.stadgenoot.nl
December 2016

Cijfers

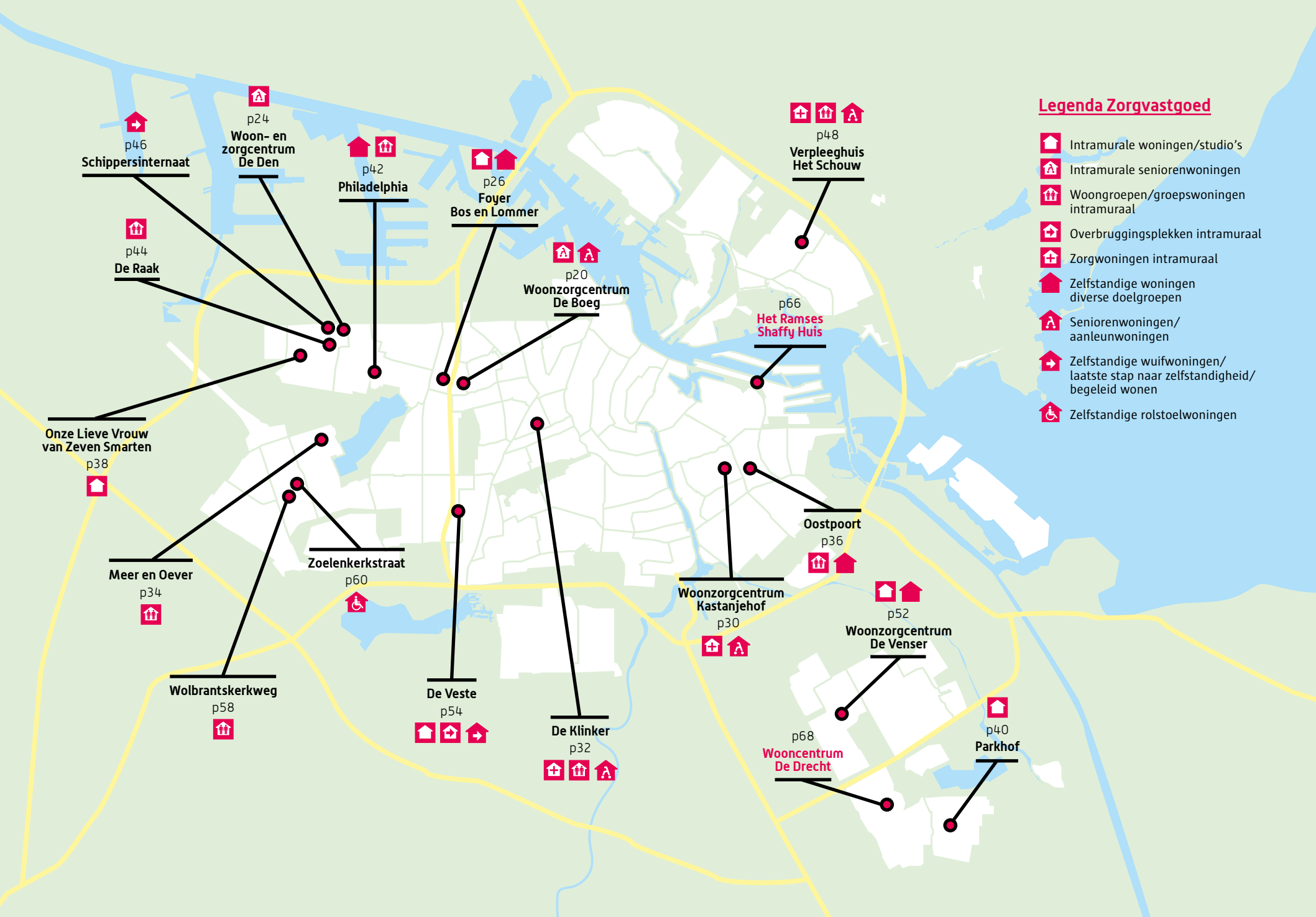

Verspreid over de stad

De kaart van Amsterdam

Legenda Zorgvastgoed

- Intramurale woningen/studio's
- Intramurale seniorenwoningen
- Woongroepen/groepswoningen intramuraal
- Overbruggingsplekken intramuraal
- Zorgwoningen intramuraal
- Zelfstandige woningen diverse doelgroepen
- Seniorenwoningen/aanleunwoningen
- Zelfstandige wuifwoningen/laatste stap naar zelfstandigheid/begeleid wonen
- Zelfstandige rolstoelwoningen

p46
Schippersinternaat

p24
Woon- en
zorgcentrum
De Den

p42
Philadelphia

p26
Foyer
Bos en Lommer

p48
Verpleeghuis
Het Schouw

p44
De Raak

p20
Woonzorgcentrum
De Boeg

p66
Het Ramses
Shaffy Huis

Onze Lieve Vrouw
van Zeven Smarten
p38

Meer en Oever
p34

Zoelenkerkstraat
p60

Oostpoort
p36

Wolbrantskerkweg
p58

De Veste
p54

Woonzorgcentrum
Kastanjehof
p30

p52
Woonzorgcentrum
De Venser

De Klinker
p32

p68
Wooncentrum
De Drecht

p40
Parkhof

Stadgenoot